

ie, meer dan
is zelfs eerder
en zijn kracht,
niet het zwaard,
Vorst Messias,
de laars op
in uiterste em-
ds, uitgedragen
sche land. Zijn
eigen wezen
le overwinning,
id van Filistea:
en denkt, maar
zich als kerk
men: V is Vic-
ssias wint met

t volstaan met
van psalm 87
deze psalm is
hij toch waagt
van een godde-
waagt zich er
oog van Jahwe-
kerk-volk van
tinnen van dat
rk-stad worden

, en het is de
rd neemt. Hij
want Gode zijn
kend: doch hij
lit denken aan
openbaring: de
rwonnen slaven-
stad over, doch
nzen overschrij-
le over hen: ze
e boren wor-
den Geest van
een de Burcht-
metro-pool. Het
volk van David,
aan den Heere,
Zender is, zich
ar sterke kerels
n lijf-wacht te
men mee gaan
lit Davids gene-
ks het priester-
zoon, dien vorst
het filistijnsche
David kleeftde,
gemaakt? Maar
s evangelies in
et vader David
er dan een lijf-
ook koorknapen
van het tempel-

salm 60, zooveel
t aangevulde is
des Geestes ver-
de belofte, die
ift. David nam
de Groot Zoon
asche adderenge-
t, den toekom-

men combineert,
heiden, dan is de
ks overweldig-
t hart te besnij-
het in het open-
dus de bril van
alm 60, maar die
rgen is, die zelf
Geestes, dat hem
en tolleren op
besnijdenis des

7 afzette, en dus
mis)-„verstaan”,
geïnfilteerd met
Abrahams spre-
dat de filistijnen
ken de kinderen
aal de filistijnen
u voetstuk gezet,
aar van terwille-
nen. De Refor-
profeet Zefanja

idheid het Woord
verwonnen land,
ur de gevangenis
oortig kroost ge-
oofs-gehoor over-
vredespalm het
eders, en de lijf-
st keeren, nood-
meemt zelf straks
sterkluis weg, om

het aan David te geven, aan David, die met hen de
toonbroden eten wil, een maaltijd van den messi-
aanschen vrede met hen nuttigende voor de oogen
van dien God, die in Christus, den Messias, vrede
brengt op aarde onder de menschen van zijn welbe-
hagen. Hij riep ze naar zijn vrijmacht van alle
kanten, opdat de eer zou zijn voor Hem, bij wien
geen aanneming is van den met zijn V-teekens zich
smukkenden „persoon”.

De monoloog van God Jahwe wordt ons van stuk
tot stuk geopenbaard. Welzalig, wie daarvan de
beide elementen weet te verdisconteeren in den
dialoog van mensch tot mensch, van Israeliet en
filistijn, van priesterzoon en hoerkind, van far-
zeër en van tollenaar, van calvinist en „indone-
sier”, die wist op te staan, en naar onzen Vader
mee te gaan, zeggende: Vader, wij samen hebben
gezondigd tegen den hemel en voor u, en nu is de
middelmuur, dat afscheidsel, voor goed doorbroken.

Ze gaan hun feestkorallen zingen. Samen.
Psalm 60, en psalm 87. S-a-m-e-n.
Amen, zegt, daarboven een aartsengel. Ook hij
met al de andere engelen gaan zingen. Samen.
En Vader, Zoon, en Geest zijn óók gaan zingen.
Samen. Amen.

K. S.

VREDESOPFENSIEVEN.

Weer heeft zich een actie gevormd, die een
petitie aan de beide synodes — die van ons en
van onze uitbanners — doen wil ter zake van de
eenheid. Groningers hebben de zaak aangepakt, en
vragen adhaesiebetuiging, door 't zenden van een
naamkaartje.

We weten, dat we misverstaan zullen worden, als
wilden we geen eenheid. Wie zoo lasteren wil, moet
dat dan maar doen. Maar niettemin adviseer ik:
stuurt geen naamkaartje. Het is n.l. weer het
oude lied: men „gebruikt” eerst om te bannen den
Naam des Heeren, en doet daarna, om nog bijeen
te krummen wat zich krummen laat, alsof niet de
Naam des Heeren, doch een ruzetje in geding ge-
weest was. Er liggen op de tafel der „synode” van
ginds allerlei stukken, die voor de zooveelste maal
revisie vorderen. Op gronden, aan Schrift en
K.O. ontleend. Waarom laten die Groningsche hee-
ren niet hun synode rustig daarover beslissen?
Waarom deze officiële actie doorkruist met een
officieuze neven-actie? En als zij meenen, dat daar
in Groningen op onvrime wijze geschorst is,
waarom zeggen ze dat dan niet? Hun
„synode” gaf hun gelijk, en zij zelf gaan in 't oude
spoor verder. Ook met processen. Nu zijn ze „ont-
roerd” over een brief uit Indië, die over de breuk
knaagt. Laat hen liever „ontroerd” zijn over het
begin, de beslissende daden, en die in
revisie nemen. Zij wierpen ons uit, wij hen niet.

Het is thans weer als na mijn schorsing. Als
horzels kwamen vele deels goedbedoelende beste
maar onprofetische broeders op me afvliegen: zeg
nu maar dit, en belooft nu maar dat, dan wordt
ge wel weer in genade aangenomen. De classis
Apeldoorn — niet het minst Ds Nawijn van Apel-
doorn destijds — zette voor een voorstel in deze
richting het sterkst den luidspreeker aan. In Leiden
maakte Ds Weggemans een gelijke beweging. En
in Rotterdam deed Ds Meyster ook zijn vredes-
woorden hooren. Maar ik wist, wat ze waard waren
(ik kende Ds Meyster als secretaris-curator, d.w.z.
als mede-scheurder en -verloochenaar van twee
hoogleraren zonder zelfs een schijn van recht).
En ik bleef volhouden, dat het ging over hetgeen
ik HAD gedaan; niet over hetgeen ik ZOU doen.
Hetgeen ik HAD gedaan was genomen tot „grond”
voor „goddelijke” sleutelmachtbediening; maar ik
meende, dat daar geen woord van aan was, en
verwachte, dat binnen korten tijd anderen zouden
handelen als ik, die men echter ongemoeid zou
laten. En kwam 't niet uit? Ik achtte het waar-
schijnlijk, dat die classis Apeldoorn stond onder
synodale invloeden, hoewel ze — eigenlijk — in-
giding tegen die synode; want die had pas ver-
ordeneerd, dat men den Heere openlijk moest bid-
den om zijn goddelijken zegen (!) over de
schorsing (lees: sleutelmachtbediening!) over K.
S., en kijk, die classis wou nu dat gebeds-object
in zijn eigenlijke kwesties zoomaar laten begraven?

Mits K. S. voor zijn leven gesteriliseerd zou zijn?
En de kerken tevens? Maar dat was het tegendeel
van het door de synode gevorderde bidden. En nu
komen de geesten openbaar. Nu is Ds Nawijn be-
last met het redacteurschap van „De Bazuin”, het
thans geheel kleurloze blad, dat de suggesties
van oud-Kampen nog bij de goedgelooften pro-
beert te wekken, maar heel en al is uitgeleverd
aan synode en V.U., en tevens met het praesidium
van de afgevalen reunisten van F.Q.I. En Ds Weg-
gemans is plus synodale que la synode.

Laat niemand zich door gemoedelijkheden
laten meeslepen. Het gaat over hetgeen
anno 1944 geschied is. Wij, die achter de
schermen zien — wat heusch geen plezier is —
wij weten, dat de eigenlijke leiders dingen
doen, b.v. tegen prof. Greijdanus en mij, waaruit
blijkt, dat ze allerminst op vrede aan-
sturen en er ook niet mee rekenen. De
door hen geleide studenten handelen evenzoo: een
proces, en wederom een proces. Maar laat dan ook
niet door een nieuw vredesoffensiefje de verant-
woordelijkheid worden afgenomen van de schou-
ders van hen, die hebben gezegd: wij bedienen de
sleutelmacht tegen u. Wie DAT zegt, moet
volhouden of herroepen. Doch als ze over herroe-
pen werkelijk dachten, dan zouden ze wel anders
doen. Vrede? Graag. Maar geen schijn-vrede, en
geen ontmaning.

K. S.

RECHTSGEDINGEN IN VERBAND MET DE VRIJMAKING.

Men bericht ons uit Zoutespui (Z.):

De president der Arrondissements-Rechtbank te
Middelburg heeft in kort geding uitspraak gedaan
in de zaak van de „Geref. Kerk” („Synod. ver-
band”) te Zoutespui, als eischeres en de Geref.
Kerk (onderh. art. 31 D.K.O.) aldaar als gedaagde.

De Kerkeraad van Zoutespui had op 1 Augustus
1945 met groote meerderheid van stemmen zich
vrijgemaakt. Uit deze procedure, welke ten gunste
van de Geref. Kerk (onderh. art. 31 D.K.O.) werd
beslist, verdienen de volgende overwegingen van
den President vermelding:

De President overwoog dan o.m., dat uit de
verschillende voorschriften van de Kerkordening
blijkt, dat de Kerkeraad de bevoegdheid heeft om
voor en namens de gemeente zelfstandig besluiten
te nemen, terwijl uit die Kerkordening n.f.t. blijkt,
dat de Kerkeraad, alvorens bovenbedoeld besluit te
nemen, verplicht was de gemeente te hooren.

Voorts overwoog de President, dat iedere plaat-
selijke Kerk een zelfstandige Kerk is, welke
zelfstandigheid niet ophoudt, wanneer die Kerk
het verband, waarin zij met andere Kerken leeft,
verbreekt; terwijl hij ten slotte als zijn meening

„Eenige critische opmerkingen

in verband met het rapport in zake de verlangde opheffing
van de over Prof. Schilder uitgesproken schorsing.”

HET PROCES PROF. Dr K. SCHILDER ALS TEEKEN VAN VERVAL.

Men kan eenzijdig met een rustig geweten het
als een lasterlijke aantijging naast zich neerleggen,
dat bij de bezwaarden alles draait om den persoon
van prof. Schilder en anderzijds zonder ophouden
zich op dat proces beroepen, omdat daarin de kwade
gevolgen van deze onreformatorische wijze van
kerkregering op de meest schrille manier aan den
dag zijn getreden.

Bij zijn beschouwingen kan men zelfs zóó ver-
gaan te constateeren, dat bij een goed Gerefor-
meerde Generale Synode er nooit en te nimmer van
een conflict Schilder sprake ware geweest. Een
dergelijke Synode toch behandelt een behoorlijk
vastgestelde agendum, houdt zich daaraan, en
wordt prompt daarop ontbonden. Dat kan door-
gaans eenige weken vragen, bij een wat overladen
agendum eenige maanden. Maar daarmee is dan
ook wel het maximum van tijdsduur bereikt. Het
karakter van een dergelijke vergadering, naar den
tijdsduur gerekend, wordt toch aardig getypeerd
door den regel „zij was maar nauw verschenen,
of zij ging weer henen”. Zoo wenschen het bij
goeden gang van zaken die vergadering zelf en de
kerken, wier zaken zij behandelt. En in een derge-
lijk korte tijdsduurspanne rijzen geen kwesties, als thans
tusschen deze Synode en prof. Schilder gerezen
zijn. En voegen wij er bij, in gelijke mate met prof.
Greijdanus.

Het proces Schilder is dan ook eenvoudig een
uitwas van een kerkelijk ongezonden toestand, als
op Gereformeerd standpunt nu eenmaal een zich
al maar continuëerende Synodevergadering is.

Toen dat proces eenmaal zijn aanvang nam ging
het ook andere gebreken, die mede een uitvloeisel
waren van den gesignaleerden verkeerden kerke-
lijken toestand, vertoonen. Wij hebben hier het oog
op het rechter zijn in eigen zaak. Deputaten ver-
weren zich daartegen, o.a. op pag. 7 van hun Rap-
port. Zij verdedigen zich dan door de opmerking,
dat zij niet hun eigen zaak maar de zaak der Kerken
behartigen.

DE SYNODE ALS RECHTER IN EIGEN ZAAK.

Nauw verbonden met het ingebrachte bezwaar
van het rechter zijn in eigen zaak door deze Synode
is, dat er twee partijen ontstaan: de Synode een-
zijds en prof. Schilder anderzijds.

te kennen gaf, gelet op de zelfstandigheid der
plaatselijke Kerk, dat de Geref. Kerk (onderh. art.
31 D.K.O.) zich in casu kon blijven beschouwen als
de Gereformeerde Kerk ter plaatse.

Een weldadig aandoende erkenning alzoo van het
recht en de zelfstandigheid der plaatselijke Kerk.
Deze erkenning moge meer en meer algemeen
worden en vinde ook weerklank bij het Gerechtshof
te 's-Gravenhage, waar de zaak inmiddels in hooger
beroep aanhangig is gemaakt.

Tot zoover het bericht, waarvoor we danken.
Inderdaad is het een ongedachte zegen, dat in 1944
en daarna in Nederland de rechtspraak eindelijk
de grondbeginselen van het kerkrecht gaat erken-
nen en daarmee de Kerken behandelt
naar het door en voor haar zelf ge-
stelde recht. Men zal natuurlijk alles doen,
om den loop van het recht om te buigen in „hooger
beroep”. Want onder al de oogverblindende vredes-
offensieven gaat men hardnekkig en doelbewust
voort de kloof te verdiepen, ook met behulp van
den rechter. We zijn dus temeer dankbaar voor de
bovengemelde uitspraak.

K. S.

PROF. VEENHOF.

Het blijkt, dat in de pers een bericht circuleert,
als zou ds C. Veenhof „inzake zijn benoeming tot
hoogleraar te Kampen nog geen beslissing ge-
nomen hebben”. Dit bericht is onjuist. Wij hebben
destijds bericht, dat de benoemde zijn benoeming
heeft aanvaard. En dat is nog altijd zoo; het is
zelfs onlangs bevestigd.

K. S.

GEESTELIJKE VERZORGING MILITAIREN. VRIENDELIJK VERZOEK.

De Raad der Geref. Kerk van Utrecht (onderhoudende art.
31 D.K.O.), heeft één zijner Ouderlingen beëid met de
geestelijke verzorging der in Utrecht liggende militairen.
Hij verzocht den Kerkeraad mededeeling te doen van de
namen der uit hun Gemeente naar Utrecht vertrokken en
vertrekende militairen (ook wanneer deze slechts tijdelijk
aldaar zullen verkeeren), aan T. A. de Jonge, Wielingplein
34, Utrecht.

Andere bladen gelieven dit verzoek ook op te nemen.

Nu is het ééne waar, dat in het algemeen een
Generale Synode de zaken der kerken behandelt
en dient te behandelen, maar hier is tevens het
andere waar, dat deze Synode aan haar agendum
een nieuw punt heeft toegevoegd „de kwestie
Schilder” toen zij, als gevolg van haar al maar per-
manent aanblijven, steeds meer hem tegenover zich
ging vinden. En in deze kwestie tusschen zichzelf
en prof. Schilder, in deze, haar eigen zaak, waarvan
de kerken vrijwel niets afwisten, heeft zij de rol
vervuld van aanklager en rechter, zoodat men in
deze, uit rechtsoogpunt allermerkwaardigste proce-
dure, de figuur ontmoet, dat de officier van justitie,
als zoodanig we den rapporteur prof. Nauta, zonder
hem op eenigerlei wijze persoonlijk denigtrevend
te willen typeeren, wel even mogen noemen, tevens
degene is die de motiveeringen geeft in het vonnis
van de rechtbank.

Ook dit weer is een uitvloeisel van het feit, dat
deze Synode zichzelf al maar heeft gecontinueerd.
Bevredigt het voorgaande dus in het algemeen
niet uit het oogpunt van rechtsgevoel, er zijn op
die manier ook zeer waardevolle beveiligingen,
welke ons Gereformeerd kerkrecht juist heeft aan-
gebracht voor de positie van den aangeklaagden
ambtsdrager, in het bijzonder van den dienaar des
Woords, in dit proces verloren gegaan en niet tot
hun recht kunnen komen.

Ons Gereformeerd Kerkrecht toch schrijft voor,
dat in het algemeen de schorsing van ambtsdragers
niet uitsluitend staat bij den plaatselijken kerke-
raad. Waarom is dat zoo bepaald?

Een verklaring daarvan kan men o.a. lezen in
hoofdstuk 21, handelende over de Censuur van
Kerkdienaren in „De Kerkelijke Tucht” van dr
H. Bouwman. Deze schrijft daar het volgende (pag.
264):

„Juist omdat de censuur over de ambtsdragers
terstond met zich medebrengt schorsing in den
dienst, heeft de tucht voor hen een veel verder
gevolg dan voor de gewone leden. Hun ambt is
ermede gemoeid, hun inkomen, hun brood. Om
die reden is de gang van de censuur der kerke-
lijke ambtsdragers eenigszins anders dan die der
gewone leden, wordt nog meer voorzichtigheid
betracht en staat de tuchthandeling over hen
niet alleen bij den plaatselijken kerkeraad, maar
mede bij den kerkeraad van een genabuude kerk
of bij de classis”.

En eenige pagina's verder lezen wij op blz. 268 vervolgens:

„Dat de afzetting van een predikant niet evenals van een ouderling overgelaten wordt aan twee kerkeraden, ligt ook reeds aan de andere positie van den dienaar des Woords. Bij een predikant is zoo ontzettend veel verbonden aan schorsing en afzetting. Allereerst maatschappelijk en zedelijk voor hem zelf. Door de afzetting wordt hij in zijn naam en eer aangetast, van zijn inkomen beroofd. In de tweede plaats wordt ook het kerkelijk leven in de gemeente, die hij dient, gestoord. Ten derde staat de afzetting van een predikant in nauw verband met eer en goeden naam van de kerk. En opdat een onpartijdig oordeel geveld worde, wordt het oordeel van al de kerken der classis, en mede van de deputaten van de particuliere synode ingewonnen, en berust de beslissing, of een predikant geheel van den dienst af te zetten is, bij het oordeel van de classis met advies van de in art. 11 genoemde deputaten van de particuliere synode”.

De gang der overleggingen is duidelijk, ter wille van de belangen, die er zoowel voor predikant als kerk op het spel staan, en om te voorkomen zooveel als mogelijk is, dat een besluit niet overhaast en mogelijk uit boze passie worde genomen, door slechts één instantie voorbereid en vervolgens uitgevoerd, loopt deze schorsings- en afzettingsprocedure, voor zij haar eindstadium bereikt over zooveel verschillende schijven, moeten er zooveel instanties achtereenvolgens in worden erkend. Dat is noodig in het belang van een onpartijdig oordeel. Zoo is de gang van het recht, dat naar twee zijden waakzaam is, zooals het behoort.

En hoe is het nu bij de procedure prof. Schilder toegegaan?

Allereerst betrof het hier iemand die behalve het ambt van predikant nog bovendien dat van hoogleraar der kerken bekleedde. Alle waarborgen mochten dus wel in acht genomen worden.

En wat is geschied?

Dezelfde vergadering, die in conflict geraakte met hem, formuleerde tegenover zichzelf de aanklacht, nam vervolgens plaats op de rechterstoel en streek eindelijk het vonnis.

Het is dus, precies dezelfde figuur als wanneer een kerkeraad, ontevreden over de gedragingen van zijn predikant, zelf een aanklacht tegen hem in behandeling zou gaan nemen, en vervolgens zonder een andere instantie daarin te erkennen, zich van hem zou ontdoen. Deze Synode, optredende als Opperkerkeraad der Kerken, heeft haar eigen zaak met prof. Schilder procesmatig afgehandeld, en van begin tot het eind alles vast in haar eigen hand besloten gehouden. Mede daardoor krijgt ook het feit, dat de plaatselijke kerk van Rotterdam-Delfshaven zorgvuldig buiten alles werd gehouden, ook al gaf zij zelf wel blijk van actie in dezen door een enkele maal aan de Synode te adresseeren, een afzonderlijk en bepaald leelijk accent.

Dit geheele proces, in zijn aanleiding, verloop en slot, is dan ook één doorlopende aanklacht tegen het eigenmachtig optreden van deze Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

Biedt reeds het feit, dat aanklager, en rechter in deze zaak dezelfde instantie vormden, het voornaamste en overwegende bezwaar tegen dit geheele proces, daarbij komen dan nog de talrijke punten, waarop men in onderdeelen dit Rapport, dat over deze procedure handelt, kan aanvallen.

DEN BEKLAAGDE GEEN RECHT GEDAAN.

Wij willen ons voor ditmaal bepalen tot enkele der meest belangrijke. Daaronder is zeker wel te rekenen de kwestie van het al of niet voldoende hooren van prof. Schilder alvorens hem te veroordeelen.

Op dit punt vertoont zich ook weer een merkwaardige tegenstrijdigheid in de verklaringen van of namens de Synode in deze zaak. Het ééne oogenblik beroept men er zich op, dat men prof. Schilder niet meer heeft kunnen hooren, dan men gedaan heeft. Men leze b.v. de Toelichting op het schorsingsbesluit op pag. 51:

„hoevele malen heeft de Synode schriftelijk met hem gehandeld; een deputatie heeft met hem gesproken; hij heeft zijn vijfvoudig n e e n van tal van argumenten voorzien; wat hij begeerde is dit neen uiteen te zetten in een uitvoerige dogmatische en kerkrechtelijke verhandeling, waarvoor hij geruimen tijd noodig zou hebben, doch aan die begeerte heeft de Synode niet voldaan; zij kende immers zijn standpunt, zij had hem voldoende gehoord; er was zo lang met hem gehandeld”.

Met andere woorden: de Synode kende het standpunt van prof. Schilder en wilde hem op grond daarvan niet verder aanhooren.

Doch ziet, nu worden er bezwaarschriften ingediend, waarin ook op dat niet hooren van prof.

Schilder geattendeerd wordt en nu leest men tot zijn verbazing, hoe men feitelijk gaat toegeven, dat men hem op een bepaald punt niet voldoende gehoord heeft. Op bladz. 12 van het Rapport schrijven Deputaten:

„Dat de zienswijze van prof. Schilder vanwege de Synode geen breede bespreking heeft ontvangen, moet aan hem zelf geweten worden. Want hij heeft zich geen moeite genomen daarvan aan de Synode een nadere uiteenzetting te bieden, gelijk hij dat reeds in October 1942 en daarna wel aan den kerkeraad van Kampen heeft gedaan”.

Hier erkent men dus met zoovele woorden, dat men aan prof. Schilder's zienswijze geen breede bespreking heeft gewijd, er aan voorbij is gegaan, en dat eenvoudig om de formeelste reden, dat het standpunt van prof. Schilder niet officieel bij de Synode in een schrijven aan haar gericht was kenbaar gemaakt.

Dat houdt dus in, dat de Synode wist, er is van de zijde van prof. Schilder nog iets, nog veel te zeggen, maar zij heeft hem daarvoor de pas afgesneden, toen hij haar tot driemaal toe wees op zijn recht gehoord te worden, en daarmede haar herinnerde aan het woord der Schrift, dat zulks gebod. (Deut. 1:17)

Daarmede vervalt dus heel die tirade over dat overvloedige hooren van prof. Schilder op verschillende manier, en bij verschillende gelegenheden.

Er was één bepaald stuk, dat men negeerde, en bleef negeeren, dat was de brief aan Kampen.

Nu doet het wel uiterst merkwaardig aan, dat men als derde vraag, omstreeks Maart 1944 aan prof. Schilder gesteld hem dit voorlegt: Of gij erkent, dat Uw adviezen, aan de Kerk van Kampen in Uw schrijven van October 1942 gegeven, hadden moeten zijn nagelaten.

Men ontleent dus aan dit schrijven een grief, gebaseerd op den inhoud daarvan, en negeert gelijktijdig ook weer dat schrijven, wanneer het de beschouwingen betreft, die men daarin aantreft ten aanzien van het Gereformeerde Kerkrecht, zooals die door prof. Schilder worden voorgedragen.

Met andere woorden, het is niet waar dat de Synode niet in het bezit was van de beschouwingen van prof. Schilder. Zij had toch dien brief van October 1942 in haar bezit? Hoe had zij hem anders ook op grond van dien brief kunnen veroordeelen?

De zaak wordt nog curieuzer wanneer wij er de aandacht aan besteden, dat de Kerkeraad van Kampen, dezen aan hem gericht brief, op speciaal verzoek van prof. Schilder aan de Synode deed toekomen, zooals deze kerkeraad ook vermeldde.

De Synode had dus, op verzoek van prof. Schilder aan zijn kerkeraad, zijn beschouwingen toegezonden gekregen en derhalve is het volkomen bezijden de waarheid, dat prof. Schilder haar zijn beschouwingen niet deed toekomen. Men kan hoogstens verklaren, hij deed dit niet rechtstreeks maar via zijn kerkeraad, deze daarbij inschakelende.

Derhalve moet hier dan ook worden geconstateerd, dat de Synode opzettelijk geen aandacht heeft besteed aan de kerkrechtelijke motiveeringen voor zijn standpunt, die prof. Schilder haar deed toekomen via zijn kerkeraad.

De Synode heeft dus prof. Schilder inderdaad op dit zeer belangrijke, wat het kerkrechtelijke betreft bijkans alles beheerschende punt, n i e t gehoord. Daarbij heeft zij zich geheel ten onrechte achter formeelste redenen verscholen.

Daarmede is feitelijk alle grond onder de rechtmatigheid van dit vonnis weggevaallen. Met dat hooren toch of niet hooren, staat of valt dit vonnis, voor wie aan den eisch van Gods Woord vasthoudt.

Dit opgemerkt zijnde, behoeven wij feitelijk geen aandacht meer te besteden aan de volgende opmerking van Deputaten:

„Voorts moet er op worden gewezen, dat hoe ook de gevoelens van prof. Schilder mochten zijn, hij niettemin vooralsnog verplicht was en bleef zich te houden aan duidelijke bepalingen der Kerkenorde en aan andere kerkelijke bepalingen, welke immers niet alleen voor anderen, doch ook voor hem gelden”.

Die duidelijkheid van die bepalingen der Kerkenorde en der andere kerkelijke bepalingen, was hier juist questieus gebleken. En wanneer men de wankelende, wisselvallige redeneeringen der Synode zelf volgt, zooals wij in het begin van deze critiek hebben gedaan, dan komt men tot de ontdekking, dat deze Synode zelf niet één duidelijke lijn in dezen voor oogen heeft.

Afgedacht van die duidelijkheid wat de opvatting van de Synode zelf betreft, dat hier verschillende opvattingen ten aanzien van het kerkrecht in het geding waren moest men nu toch maar eerlijk gaan erkennen, en zich niet langer achter drogredenen van allerlei aard gaan verschuilen.

DE ONVASTHEID VAN LIJN VOORTGEZET.

Het ééne oogenblik beweert men: er zijn hier niet zoozeer verschillende opvattingen aan de orde,

het gaat er alleen maar om, de orde in de Kerk des Heeren te handhaven, het andere oogenblik spreekt men dat zelf weer vierkant tegen, en verdedigt zich op het punt van geen voldoende aandacht besteden aan de motiveeringen van prof. Schilder, met het motief: het is zijn eigen schuld, hij deed ons zijne beschouwing niet toekomen.

Het ééne oogenblik schrijft men als op pag. 13 van dit Rapport:

„De enkele omstandigheid, dat ten aanzien van een bepaald artikel der Kerkenorde meer dan één interpretatie wordt voorgestaan en verdedigd, kan een kerkelijke vergadering nooit als grond aanvaarden om in een geding geen uitspraak te doen en eerst geroepen te worden tot het instellen van een opzettelijk onderzoek, buiten het geding om, naar de juiste interpretatie van het bedoelde artikel”.

Om het volgende oogenblik deze redeneering zelf weer tegen te spreken door een andere opmerking op pag. 14 van dit Rapport:

„Bij de beoordeling van iemands gedragingen zal daarom een kerkelijke vergadering steeds in rekening moeten brengen den eventueelen invloed, die door een andere dan door haarzelf aangenomen, in een min of meer breeden kring heersche interpretatie van een artikel der kerkenorde daarop kan zijn uitgeoefend”.

De ééne keer, geen onderzoek naar algemeene grondbeginselen, de andere keer juist wel een onderzoek daarnaar instellen. Of speelt hier de mindere of meerdere breedheid van den kring dezer opvattingen een rol? Neen toch?

De gebeurtenissen sindsdien, welke terwijl wat de uiterlijke omstandigheden betreft vrijwel alles tegen is, tot een steeds verder om zich heen grijpende scheuring in de Gereformeerde Kerken hebben geleid, kunnen anders iedereen er van overtuigd hebben, dat die kring nog niet zoo klein is, als men mogelijk wel heeft gedacht.

Hiermede zijn de bezwaren en grieven, die men tegen dit Rapport en de procedure, die het toelicht en verdedigt inbrengen kan, allerminst uitgeput. In mijn beide bezwaarschriften, ingediend destijds bij den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Delfshaven, heb ik tal van andere bedenkingen tegen het proces prof. Schilder op grond van officiële stukken, ontwikkeld. Het bovenstaande moge dienen tot meerder bewijs van de onrechtmatigheid van dit vonnis en van het gemis aan vaste lijn, aan eenheid van opvatting bij de Synode zelf, juist daar waar zij meende voor de orde en het recht in de Kerk van Christus op te komen.

P. GROEN.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Al weer wil ik over een goede samenkomst spreken. Ditmaal te Utrecht van de vrijgemaakte jeugd, die den bond van J. V. op gereformeerden grondslag herconstitueerde. Ik gebruik dit laatstgenoemde woord, niet, omdat ik er zooveel waarde aan hecht of een bond oud is of nieuw. Wij leven nog in een vrij land, waar men kan organiseren naar eigen believen. Een oude bond kan van den goeden weg afwijken, en die niet daarin willen meegaan, kunnen een nieuwen oprichten. Maar als zij den grondslag handhaven, hier de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenigheid, en den ouden koers willen bestendig zien, dan zeg ik: daar is de oude bond, dien ik zag oprichten, waarin ik een groot deel van mijn leven van harte heb meegeleefd en meegewerkt. En met smart zie ik oude vrienden het goed verleden verloochenen.

Ik gevoelde mij in Utrecht op dien bondsdag, waar het beproefde oude werk werd hervat door een schare geestdriftvolle en blijde jongelieden, recht thuis, dat wil ik hier gaarne getuigen.

De bondsvoorzitter Van Oord, bleek niet veranderd, maar wees als steeds den goeden weg in getrouwe gehoorzaamheid aan het Woord van onzen God. Zie ik dan elders bij het oude bondsbestuur afwijking? Zeer beslist. En ik schrijf daar over, omdat ik waarschuwen wil.

Daar was een regelingscommissie met een voorzitter, die mij deden denken aan de beste van onze bondsdagen. Ze voldeden volkomen aan mijn ideaal voor zulke commissie. Ge moet haar eigenlijk nauwelijks merken; maar ze was toch overal.

Wat hebben onze jongens toch organisatie geleerd.

En daar werd gezongen met een blijdschap en kracht, die een oudere jong maken kan. Hoe zou het ook anders met een zangleider, als op den begroe-

tingsave-

zonen v.

Maar

der voo-

den voo-

jesbond,

van we-

de Goed-

op de b-

De be-

heb gek-

grond v-

aan de

bondswe-

zijn we-

Het

dat om-

arme vo-

wil hand-

Of dis-

aan de

niet af-

de Heer-

de eere-

Het is

aan on-

bezinnin-

met, zoo

Wij kun-

het heef-

De gr-

bond is

hoorzam-

Ik ho-

merking

ik over-

glijding

volgen v

Ik be-

meening

bestuur

derlands

niet han-

lijk doen

Neen,

lingsblad

moeten

gevoelen

ten ver-

der op

Dan blij-

eenige k-

Ook v

woord v

Of, —

voor on-

In het

een artik-

lij voor

Het be-

Gott; va-

op zijn s

deelingen

De he-

jongeren

ter ook;

van Je-

Gods gen

maar an

Hier z

vooral o

en '43 vo

En ook

niet, also

zouden z

Maar g

zinnen:

tenjonge

J. V.-e

Nu bet

Wij de

bonds o

af leeft

het zich

dan is d

wel, al v

Wil de

dat de J.

allereerst

onder jo

wel voor

De ge-

is deze,

sche type

rakter, v

blinnenha

het Enge

kon word

te word

te roepen

werd op l

De bon

sloot zich

type, zoo